DON GIOVANNI

W.A. Mozart

Musikhistorie
"At være tro mod kun én kvinde er det samme som at være utro mod alle de andre!" Dette mener hovedpersonen Don Giovanni i Mozarts opera af samme navn. Don Giovanni er den frække, letsindige og fornøjelsessyge livsnyder, der bedrager et utal af kvinder.

På Mozarts tid og i tiden før troede man, at Don Juan/Don Giovanni var en historisk person, en spansk adelsmand, der levede under Kong Pedro den Grusomme af Castilien, og som havde øvet vold mod datteren af Sevillas guvernør og derefter havde myrdet hendes far. Senere har det vist sig, at der ikke findes nedskrivninger, der skulle bevise rigtigheden i disse formodninger. Derimod møder man i litteraturen denne Don Juan/Don Giovanni første gang i et spansk skuespil skrevet af Tirso de Molina (1571-1641). Senere fulgte der en lang række versioner af historien om Don Juan/Don Giovanni, der alle bygger på og tager udgangspunkt i Tirsos værk.

Mozart blev i 1787 opfordret til at skrive en opera til operaen i Prag. Han havde tidligere arbejdet sammen med forfatteren Da Ponte, som havde skrevet teksten til Figaros Bryllup. Da Ponte foreslog Mozart, at de skulle bruge den gamle fortælling om Don Juan/Don Giovanni til den nye opera.

Det fortælles at operaen ikke var færdig, da Mozart kom til Prag i begyndelsen af september 1787. Efter sin sædvane ventede Mozart med en væsentlig del af nedskrivningen til den sidste tid før opførelsen. Sidste nat eller den næstsidste nat skal han have nedskrevet ouverturen. Mozart har fortalt, at p.gr.a. den korte prøvetid for ouverturen "faldt flere af noderne under pulten" den første aften, den 29. oktober 1787. Operaen fik navnet Don Giovanni. Mozart ledede selv de første opførelser, og operaen fik stor succes.

Selv kaldte han den en lystig opera, men hans menneskelige rige og dybe musik har fået flere århundreder til at opfatte operaen som en tragedie, der beskriver synd og soning. "Overmennesket Don Giovanni, der kynisk trodser de højere magter og samfundets normer i sin jagen efter skønhed og nydelse". Han indhentes dog af skæbnen og må lide den straf, der tildeles ham efter livet.

Personer og handling
Don Giovanni, livsnyderen (baryton)
Leporello, hans tjener (bas)
Donna Anna, kommandantens datter, en af de kvinder, Don Giovanni har bedraget (sopran)
Kommandanten, Donna Annas far (bas)
Don Ottavio, Donna Annas trolovede (tenor)
Donna Elvira, en tidligere elskerinde (sopran/mezzosopran)
Zerlina, en bondepige (sopran)

Masetto, en bonde, der skal giftes med Zerlina (baryton)
Donna Elviras kammerpige

Don Giovanni har forklædt som Don Ottavio forsøgt at forføre Donna Anna. Kommandanten, Donna Anna far kommer for at hjælpe hende ud af kniben, men dræbes af Don Giovanni i en duel.

Donna Anna og Don Ottavio vil hævne drabet på kommandanten. Samtidig kommer Donna Elvira, en af de kvinder Don Giovanni allerede har forført og bedraget, til Don Giovannis hus for at bebrejde ham, at han har svigtet hende. Her fortæller Leporello hende, at hun ikke er den eneste kvinde, der er blevet svigtet. I arien Madamina - Listearien fortæller han, at alene i Spanien har Don Giovanni haft 1003 forhold til kvinder. Hun er mere end rystet over denne afsløring. Bondepigen Zerlina og hendes kæreste Masetto skal giftes, og naturligvis er det under Don Giovannis "værdighed", hvis Zerlina går uskyldig til sit bryllup. Så han gør i bedste Don Giovanni-stil kur til hende, men forstyrres og afbrydes af Donna Elvira, der tager sig beskyttende af Zerlina.

Senere i handlingen bliver Don Giovanni interesseret i Donna Elvira kammerpige, og han synger serenaden Deh vieni alla finistra under kammerpigens balkon.
I løbet af operaen forsøger Donna Elvira mange gange at overtale Don Giovanni til at begynde et nyt liv sammen med hende. Men han afslår.

Zerlina, Masetto, Don Ottavio og Donna Anna forsøger gennem operaen at få fat på Don Giovanni for at hævne drabet på kommandanten. På et tidspunkt må Don Giovanni og Leporello flygte ind på kirkegården. Her lyder pludselig basuner, og en stemme taler til Don Giovanni og advarer ham og truer ham med en snarlig død. Det er en stenstøtte, der taler til ham. De står fosan kommandantens grav, og det er ham, der taler til Don Giovanni. Han vil have Leporello til at svare, men han ryster af skræk. Don Giovanni er derimod ikke rystet, og han tvinger Leporello til at invitere stenstøtten til selskab hjemme hos Don Giovanni og spørger, om han ikke kan komme samme aften. Stenstøtten nikker som tegn på, at den tager imod invitationen.

Om aftenen lyder der hårde slag mod porten hos Don Giovanni. Leporelleo tør ikke åbne, så det gør Don Giovanni selv. Ind kommer statuen af kommandanten, og rædsel og uhygge griber selv Don Giovanni for en stund. Statuen advarer Don Giovanni og opfordrer ham til at angre sine synder. Men han har kun spot til svar. Leporello beder ham, underjordiske stemmer beder ham angre, men uden resultat. Jorden revner og åbner sig da under Don Giovanni, flammer og ild slår op omkring ham, og han forsvinder ned i dybet.

Da alle de øvrige Donna Anna, Don Otavio, Donna Elvira, Masetto, Zerlina kommer med rettens folk for at hente Don Giovanni, kan en rystet Leporello fortælle, at han allerede er stillet for en højere dommer.

Donna Anna og Don Otavio udsætter deres bryllup et år, Zerlina og Masetto gifter sig, Donna Elvira går i kloster, og Leporello vil prøve at finde en ny herre.

Forslag til arbejdsopgaver

1. Fortæl eleverne om baggrunden for Don Giovanni.
2. Fortæl operaens handling og spil Leporellos Listearie, Madamina, på det sted i handlingen, hvor Donna Elvira møder Leporello. Lad eleverne kommentere musikken og Leporellos personlighed. Hvordan beskrives han?
3. Fortsæt fortællingen af handlingen og spil Don Giovannis serenade, Deh vieni alla finistra, hvor han står under balkonen og synger for Donna Elviras kammerpige. Hvilket instrument akkompagnerer Don Giovannis serenade? Hvorfor? Er hans stemme og hans sang "forførende"?
4. Fortæl handlingen færdig.
5. Hvad synes eleverne om afslutningen på Don Giovannis liv? Får han tilbudt chancer for at forbedre sig?
6. Hvilken dom ville de idømme ham, hvis de sad i dommerens stol?
7. Har vi i det "virkelige liv" eksempler på en personlighed som Don Giovanni?
8. Har man tid kunne eleverne fremstille personerne som dukker og spille udvalgte scener fra operaen ledsaget af den tilhørende musik. I Prag, hvor opreaen Don Giovanni havde sin premiere, findes der dukketeatre, der opfører hele operaen med marionetdukker, som agerer til lydsiden fra operaen. leverne kunne også male malerier af udvalgte scener fra operaen. Især er slutscenen dramatisk og farverig at beskæftige sig med.

Tillæg

Der findes mange indspilninger med highlights fra operaen Don Giovanni og også med hele operaen.

Ønskes en mere detaljeret handling kan denne findes i Operabogen.

Film: Har man mulighed for det og tilladelse kunne filmen Amadeus vises for eleverne. Den giver et fantastisk indblik i Mozarts liv og hans tid.